

Alla har rätt att kommunicera!

2026-06-16

Fredrik Malmberg

Upplägg

- Institutet för mänskliga rättigheter
- Varför behövs ett rättighetsperspektiv?
- Rätten till kommunikation är helt central
- Vad behöver Sverige bli bättre på?

Skydd för mänskliga rättigheter

- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna
- En mängd internationella och regionala konventioner och deklARATIONER
 - Generella och specifika
 - Många med övervakningskommittéer
 - Vem övervakar situationen på nationell nivå?
- Parisprinciperna – minimikrav för *nationella* MR-institutioner
 - Internationellt möte i Paris 1991
 - FN-resolution 1993
 - Resolution från EU:s ministerråd mars 2023

Institutet för mänskliga rättigheter

Inrättades 1 januari 2022.

Uppgift att:

- **Främja**
- **Skydda**
- **Övervaka**

”Institutet ska fullgöra de uppgifter som en oberoende nationell mekanism har enligt artikel 33.2 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.”

1 § lag (2021:642) om Institutet för mänskliga rättigheter

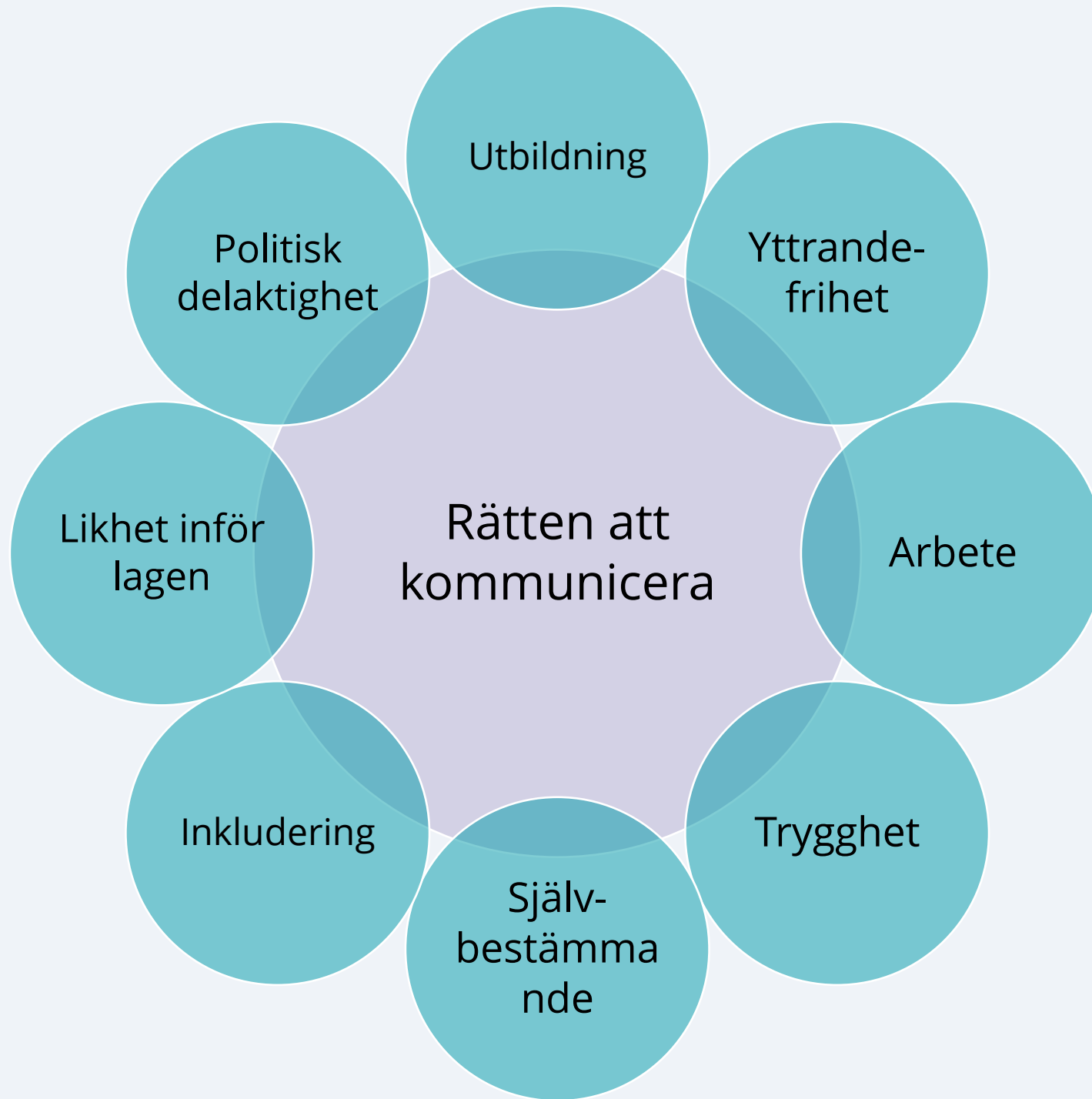
Varför behövs ett rättighetsperspektiv?

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter

Rättigheterna gäller för varje människa

Staten ska skydda människor och se till att de får sina rättigheter

Sveriges självbild utmanas – granskning av funktionsrättskommittén

- Granskar konventionsstaternas genomförande av konventionen
- Granskade Sverige i mars 2024
- Institutet gav in en alternativrapport till kommittén och medverkade vid kommitténs dialog med staten
- Kommittén har publicerat sina sammanfattande iakttagelser och rekommendationer

En utveckling som stannat av

- Återgång till den medicinska modellen
- Bristande genomförande av funktionsrättskonventionen
- Brister i rätten till likvärdig utbildning för barn med funktionsnedsättning
- Bristande konsekvensanalyser i exempelvis lagstiftningsarbetet om hur svensk rätt överensstämmer med funktionsrättskonventionen

Forts. En utveckling som stannat av

- Segregerande strukturer används fortfarande i stor utsträckning inom boende, skola och arbete
- Stödinsatser dras in och begränsas och det är fortfarande stora skillnader över landet
- Fortfarande vanligt med våld, tvång och bristande förutsättningar för självbestämmande på boenden för personer med funktionsnedsättning
- Fortfarande stora brister i arbetet för tillgänglighet

Barns rätt till utbildning

Artikel 24

- Ökning av segregering åtgärder inom utbildningsområdet inger oro
- Lärare och övrig personal behöver få utbildning om rätten till inkluderande utbildning
- Det behövs en nationell strategi för inkluderande utbildning
- Elever måste få tillgång till skäliga anpassningsåtgärder

Barns rätt att uttrycka sina åsikter

Artikel 7

”...säkerställa att dessa barn erhåller stöd som är lämpligt med hänsyn till deras funktionsnedsättning och ålder för att kunna utöva sin rätt att yttra sig.”

Vad tycker Institutet behöver göras?

- En bättre hantering av rekommendationer till Sverige från FN:s funktionsrättskommitté
- Ökad och mer kvalitativ involvering av personer med funktionsnedsättning
- En översyn av överensstämmelsen mellan svensk rätt och funktionsrättskonventionen
- Bättre konsekvensanalyser när reformer utreds och genomförs, inte minst på skolområdet
- Sverige måste leva upp till våra åtaganden som rör inkluderande och likvärdig utbildning

Funktionsrätt

De mänskliga rättigheterna innebär att alla har samma grundläggande rättigheter och att staten har det yttersta ansvaret för att de tillgodoses. Funktionsrättskonventionen förstärker rättigheterna för personer med funktionsnedsättning och förtydligar vilka skyldigheter som staten har. Här kan du läsa mer om vad funktionsrätten innebär och hur Sverige lever upp till den.

Vägledning: Mänskliga rättigheter i konsekvensutredningar

De mänskliga rättigheterna ska främjas och säkerställas i lagstiftningsarbetet. Regeringen behöver därför tydligt redovisa hur innehållet i lagrådsremisser och propositioner förhåller sig till Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Här blir hela lagstiftningskedjan av betydelse.

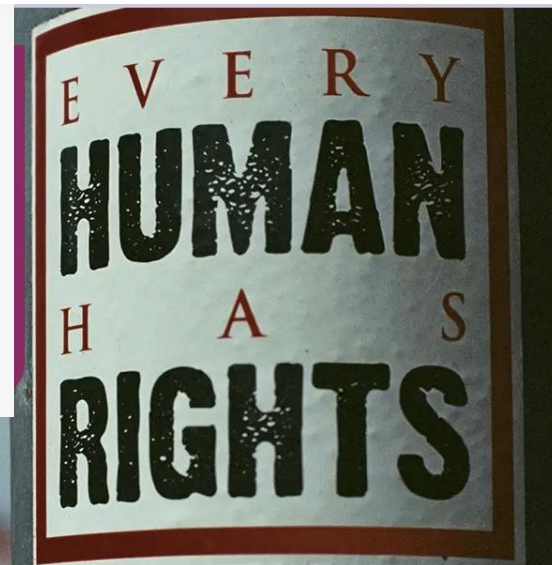
Vad är funktionsrätt?

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, funktionsrättskonventionen är ett viktigt dokument inom funktionsrätten. Det är en modern konvention om mänskliga rättigheter och är juridiskt bindande för de flesta staterna inom FN, inklusive Sverige. Funktionsrätten utgår ifrån att mänskliga rättigheter även gäller personer med funktionsnedsättning, vilket kan framstå som självklart. Historien och dagens förhållanden visar däremot att det inte kan tas för givet.

Funktionsrättskonventionen klargör hur rättigheterna ska säkerställas i en kontext av funktionshinder. Det gäller medborgerliga, politiska, ekonomiska,

Innehåll på sidan

- ↳ Rättigheter i praktiken
- ↳ Det säger våra experter
- ↳ Vårt arbete för funktionsrätt
- ↳ Våra remissvar om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- ↳ FN:s rekommendationer till Sverige

Innehåll på sidan

- ↳ Rättigheter i praktiken
- ↳ Det säger våra experter
- ↳ Vårt arbete för funktionsrätt
- ↳ Våra remissvar om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- ↳ FN:s rekommendationer till Sverige
- ↳ Hur arbetar FN med funktionsrättskonventionen?
- ↳ Funktionsrättskommitténs allmänna kommentarer
- ↳ Aktuella processer, domar och beslut om funktionsrätt
- ↳ Undersökningar och statistik om funktionsrätt
- ↳ Vem har ansvar för funktionsrätten i Sverige?
- ↳ Att klaga till FN:s kommitté

“Barn vet inte alltid vad som är bra för dom själva, men det vet inte vuxna heller. Jag tror man behöver föra någon slags dialog.”

Moa